

Спомени за великият певец и голям патриот

Борис Христов

Проявявах интерес към този певец още от 1949 година, когато той, в макар и малка роля става известен в Италия като голям бас с ненадминатите си лирични способности и кадифения си тембър. По-късно разбрах, че той е бил изпратен в Рим да учи пеене с държавна стипендия, която по искане на недалновидни хора от българското посолство в Рим през 1947 г. бива спряна без да има особено основание за това. Тези действия довеждат до откъсването му от посолството ни в Рим и до намаляване на контактите с Родината. През 1955 година звездата на Борис Христов заблестява с пълна сила. Патриотизмът, любовта му към родината и респекта към славянските композитори нараства. Той не възразява, когато италианската преса го нарича „руския бас“ и мъжки се бори да пее на езика, на който е писана операта „Борис Годунов“ в Лондонската опера, където за първи път прозвучава „Борис Годунов“ на руски език. С право може да се твърди, че той е най-добрият изпълнител и разпространител на руските оперни класици. През 1953 година бе решено да замина на работа в нашето посолство в Рим. В процеса на подготовката си във Външно министерство се сдружих с един от финансовите специалисти, Михайлов, бивш хорист от хор „Гусла“, в който е пял на времето и самият Борис Христов. От него научих доста подробности за Борис Христов като човек и певец, и че той никога не би могъл да се откъсне от своята родина. Когато Михайлов разбра, че заминавам за Рим сам пожела да ми даде писмо адресирано до Борис Христов, бидейки напълно уверен, че ще установим полезни контакти. С радост взех писмото и си обещах да направя всичко възможно да спечеля доверието и разположението на Борис Христов и отново да го привлече към голямото семейство на българското посолство.

Заминах за Рим накрая на 1953 година. От ръководителя на нашето посолство тогава, Константин Ангелов Бузов, получих пълна подкрепа и разбиране в тази насока. И така един хубав ден позвъних на Маестрото, както го назовавах в Рим, представих се и поисках да го видя, като казах, че

има писмо и от неговия съгуслар Михайлов. Веднага ме покани да го посетя в дома му. Тук искам да изтъкна една подробност. Доста наши граждани и изтъкнати културни личности, като Шмиргела и други бяха ходили преди това при него и почти всеки от тях, ни в клин ни в ръкав е поставял въпроса, кога ще се завърне в България. Този въпрос, както установих на място, му беше много противен. Знаейки това се бях заклел, че до моето окончателно завръщане няма да му поставям въпроса за идването у нас. Правилността на тази тактика се потвърди! По това време той вече беше сключил брак с дъщерята на един от големите музикални критици на Италия и беше станал баджанак на прочутия италиански баритон Тито Гоби. Живееха в апартамента на жена му, която беше по-възрастна от него и беше негово импресарио за известен период от време. Към нея той се отнасяше с любов и уважение. Деца нямаша.

Същият ден след обяд отидох у тях. Посрещна ме прислужничката и ме въведе в салона с рояла. След малко пристигна и самият Борис Христов-внушителен, сърдечен и внимателен. Предадох му писмото и му казах, че съм на постоянна работа в посолството. Прочете писмото и разговорът започна около неговата певческа кариера, гастроли и т.н. Пред мен изложи цялата си програма за гостувания в чужбина, за да я имам предвид, когато го търся, тъй като ме покани да се виждаме, когато искам. В програмата му бяха запланувани гостувания, най-вече в Париж и Лондон. Сам той с известна мъка сподели, че само в САЩ все още не са го поканили. Това все пак се случи, но доста по-късно. Направи ми впечатление, че още на първата среща сподели с мен плана си за основаването в нашата страна на специална школа за изучаването на италианското „белканто“. „Разбери“, каза ми той: „Както няма по-добра театрална школа от руската, така няма по-добра певческа от италианската „белканто“!

От нас се искало само да намерим помещение за школата, а преподаватели щял да изпраща той от Италия.“ Ние имаме толкова даровити младежи, които остават неоткрити! „

В процесът на разговора му зададох следния конкретен въпрос: „Защо у нас като изпълняват ролята на Иван Сусанин пеят с пълен глас в последната част на арията, когато героя умира, а ти я изпълняваш в медзофорте (съвсем тихо)? “ Той се засмя и ме попита: „Кажи ми, когато човек умира има ли сили

да вика?“ - и беше прав! След това споделих с него, че имам колекция от прочути басове, която той одобри. За себе си отчетох, че първата ми среща с него премина отрезвяващо, и че има вероятност Борис да бъде спечелен отново за нашата страна, да бъде върнат в нашето семейство. Последваха нови срещи и на една от тях ме запозна с жена си, която ми направи също толкова добро впечатление. Като, че ли и тя се привърза бързо към мен и започна да ме назовава на малко име. Това ме радваше и окуражаваше за постигането на поставената цел. На една от срещите той сподели, че майка му и баща му не били много добре със здравето и иска да ги вземе за известен период от време на лечение при него в Италия. Помоли ме да кажа на посланика и да му съдействаме в това отношение. По това време трудно се излизаше от нашата страна. Константин Ангелов, който се готвеше да си заминава за България се съгласи да съдейства. Родителите му действително дойдоха в Рим. Бяха настанени в един санаториум. Борис беше доволен. Нашите отношения се укрепиха. Засили се доверието между нас. Това се чувстваше. Един ден съвсем неочаквано за мен, той се обади и поиска да се видим. Отидох. Вече се бях запознал с родителите му, които бяха много внимателни към мен и ми благодариха за това, което съм направил за тях. На срещата той ми обясни, че във връзка с предварителните му контракти ще трябва да замине за седмица в Париж за гастрол. Помоли ме през това време аз да поема грижата за неговите родители. Приех и той замина спокоен. През цялата седмица наобикалях родителите му и предполагам, че те са го уведомили подробно за това, тъй като след завръщането ми Борис благодари за стореното. Преди да им разрешат пътуването до Италия у нас съществуваше мнението, че те няма да се върнат и ще останат при сина си. Учудването ми беше голямо, когато още на 10-я ден те ме помолиха да им кажа как да си запазят места за въщането си в България. Обясних им, че това е въпрос, който трябва да уредят с Борис. Междувременно Константин Ангелов си замина и на негово място дойде Константин Мичев за ръководител на посолството. Той също взе много присърце, това което правим около Борис Христов. Така се стигна до поставянето на въпроса пред Борис, кога ще бъде свободен и кога може да дойде в посолството. Той не се подвоуми никак, като че ли и очакваше този момент, заявявайки: „Дај да направим една седянка, на която да присъстват всички заедно с децата и жените.“ И така след едно 7 годишно прекъсване на връзките си с

посолството през 1955 година Борис Христов дойде във великолепно настроение на седянката в посолството. Това за нас вече беше един успех.

В посолството се бяха събрали всички с жените и децата. Борис също беше точен. Срещата вървеше в много сърдечна атмосфера. Бях му приготвил и една изненада. Няколко седмици преди това той пъ в Милано за запис на плочи , изпълнявайки операта „Иван Сусанин“. По време на седянката аз използвах момента и пуснах магнетофонен запис с триото от първото действие на операта. Борис Христов наостри уши и след като изслуша записа заяви: “Имаш това, което и аз нямам! Записът излезе несполучлив и плочи няма да има.”

Срещата премина с голям успех, особено бяха доволни тези, които очакваха да станат по близки с именития наш певец. Чрез това посещение Б. Христов окончателно се приобщи към посолството. Посланикът беше много доволен. Те двамата си говореха през цялото време, макар и заобиколени от силният шум, вдиган от децата наоколо.

След седянката последваха вечери и приеми, на които Борис и жена му присъстваха редовно. По време на приемите жена му подчертаваше връзката на Борис с мен. Това направи впечатление и на останалите от персонала на посолството. Като видяха, че идванията на Борис Христов не е вече случайно, и срещите зачестяват, някои служители започнаха несъгласувано да го канят. Но той винаги се обаждаше на мен, а не на човека, който го кани, за да ми обясни дали може да дойде или е зает.

Накрая на 1955 година трябваше аз да се завърна в България окончателно. Казах това на Борис и решихме да се срещнем специално и да поговорим по-подробно за моето завръщане. Аз от своя страна трябваше да изясня намеренията му за бъдещето. Няколко дни след това отидох в дома му. Той видимо се беше подготвил за разговора. Попита ме какво искам да ми подари за спомен, като предложи няколко опери. Аз избрах операта „Дон Карлос“. Той се засмя и добави: „Знаеш какво да избереш!“ Даде ми операта и добави: „Ако българското радио иска да я запише – дай им я“. Това направих след окончателното ми завръщане в България. Освен това ми подари снимка от участието си в „Борис Годунов“ и ми я надписа за спомен. Към всичко това добави руските песни с хора на парижката катедрала и още

една плоча от Карузо с думите: „Вземи всичко това за спомен.“ След това ми даде един екземпляр от операта „Борис Годунов“ за посланика Константин Мичев и каза, че иска да изпрати и една плоча с руските песни и на Вълко Червенков. Тук искам да добавя, че на една от предишните ни срещи и преди да разбере, че ще се връщам обратно в България, му бях подхвърлил идеята, ако има някой въпроси които го вълнуват, тревожат или интересуват да ги изложи в едно писмо до най-високото равнище, което писмо ще занеса лично при завръщането си в родината. На последната ни среща Борис Христов каза, че е написал такова писмо до Вълко Червенков и ме помоли заедно с плочата да ги предам лично. Обещах му и взех писмото. Той остана много доволен. Разделихме се сърдечно, като приятели.

След завръщането си предадох писмото и плочата на секретарката на Вълко Червенков. По-късно разбрах, че в него Борис излагал опасенията си при евентуално идване, да не би да бъде спрял в страната. С Борис Христов се чухме едва след едно идване в Женева за спектакъл на „Борис Годунов“, а след това контактите ни прекъснаха. По време на посещението си в нашата страна аз бях в чужбина и не можах да участвам в разговорите. В заключение мога да кажа, че въпреки неприятностите, които са му били причинени Борис Христов си остана голям патриот и остави всичко на България.